

Dr. Fikret Karčić
Redovni profesor

UDK: 343(497.6)(560)“1858”
Prethodno naučno saopćenje

OSMANSKI KRIVIČNI ZAKONIK IZ 1858. I NJEGOVA PRIMJENA U BiH¹

Sažetak

Ovaj rad bavi se jednim važnim spomenikom tanzimatskog zakonodavstva – Osmanskim krivičnim zakonikom iz 1858. Razmatraju se pitanja donošenja, sistema, izvora, karaktera i primjene ovog zakonika. Posebno se razmatra prevod ovog zakonika na bosanski jezik i njegova primjena u tadašnjem Vilajetu Bosna. Zakonik se posmatra kao sredstvo modernizacije pravnog sistema u Bosni Hercegovini, procesa koji je započeo s provođenjem osmanskog modernizacijskog projekta u drugoj polovini 19. vijeka.

Ključne riječi: *Osmanski krivični zakonik 1858, Bosna i Hercegovina, krivično pravo, modernizacija prava u BiH*

Uvod

Period tanzimata – modernističkih reformi u Osmanskoj carevini – nije dovoljno istražen u BiH iako je ovaj period višestruko značajan. Za pravnu historiju tanzimat je važan zbog toga što je u to vrijeme izvršena modernizacija prava i sudstva u Osmanskoj državi. Te modernizacijske reforme bile su objavljene i u pokrajinama, uključujući ejalet, odnosno, nakon 1865, Vilajet Bosnu.

Donošenje Osmanskog krivičnog zakonika (OKZ)

Jedan od važnijih aspekata tanzimatskih reformi bilo je pravo i sudstvo. U tom okviru posebno je naglašena reforma krivičnog prava. O tome govori više vladinih intervencija u ovu pravnu oblast (Cin & Akgunduz, 1995, str. 336–339). Tako je, naprimjer, godinu dana nakon proglašenja Hatt-i šerifa

---

¹ Ovaj rad predstavlja preliminarno saopštenje rezultata istraživanja pravnog sistema tanzimata u BiH koje će se nastaviti.

of Gulhane, maja 1840, objavljen zakon koji je sadržavao 42 člana koji su se bavili pitanjem kažnjavanja izdaje, podsticanja na pobunu, pronevjere javnih prihoda, odbijanja da se plati porez itd. Ovaj zakon izvršio je izmjene i u materijalnom i procesnom krivičnom pravu (Bucknill & Utidjian, 1913, str. XII). Naprimjer, on sadrži propise koji su se bavili pitanjima krvarine (*diyēt*), a uvedena je i kazna teškog zatvora s prinudnim radom. Ovom posljednjom sankcijom po prvi put u Osmanskoj carevini uvedena je kazna koja predstavlja zadovoljenje društva, a ne samo pojedinca ili porodične grupe kako je to bilo prema ranijem islamsko-osmanskom zakonodavstvu.

Godine 1850. donijet je novi krivični zakon poznat kao *Kanun-i cedid*. On se prvenstveno bavio pitanjem zaštite države i javnog reda i poretka, tradicionalnim područjem osmanskih kanuna. Osim toga sadržavao je propise koji su se bavili kažnjavanjem krivičnih djela protiv života, zaštite časti i zaštite imovine.

Konačno, 9. avgusta 1858. (28 zul-hidže 1274) proglašen je Osmanski krivični zakonik pod imenom *Ceza Kanunnamei-i Humayunu* (Carski krivični zakonik). Ovaj zakonik je bio praktična posljedica Hatt-i humayuna iz 1856. i osmanskog učešća u Krimskom ratu. Carska proklamacija iz 1856. garantovala je jednakost svim osmanskim podanicima, te delegirala sve građanske i krivične stvari između muslimana i nemuslimana mješovitim sudovima. U tom kontekstu, Hatt-i humayun iz 1856. propisao je:

Da će se krivični i trgovački zakoni i propisi koji se tiču postupka pred mješovitim sudovima napisati i kodifikovati u jednom zborniku što je brže moguće, objaviti i proglasiti nakon prevođenja na različite jezike širom naših od Boga zaštićenih dominiona. (Bucknill & Utidjian, 1913, str. XIII).

Rezultat ovog razvoja bilo je donošenje OKZ. Prijedlog ovog zakonika izradila je jedna komisija Visokog tanzimatskog vijeća, a odobren je Carskim odobrenjem (*irada*) od 9. avgusta 1858. Izvorni tekst zakonika bio je na osmansko-turskom jeziku (*Ceza kanunname-i humayunudur: suret-i hatt-i humayun*, str. 62). Kasnije je doživio više prevoda na evropske jezike uključujući i bosanski jezik. Prevod na bosanski jezik načinili su Husein ef. Karabegović i Nikola ef. Kraljević, pisari dragomanske vilajetske kancelarije, a po nalogu bosanskog namjesnika Safet-paše. Ovaj prevod štampan je u Sarajevu u Vilajetskoj štampariji 1870, dvanaest godina nakon proglašenja u Istanbulu (Karabegović & Kraljević, str. 71). Prikaz OKZ u ovom tekstu dajemo prema bosanskom prevodu.

Sistem OKZ

OKZ sadrži 264 člana, a sastoji se od uvoda (*mukaddime*) i tri glave (*bab*) koje sadrže 32 odjeljka (*fasi*l).

Uvod, ustvari, predstavlja opšti dio ovog zakonika. Tu se uređuju pitanja odnosa ovog zakonika i vjerozakona, vrste krivice i kazne uopšte, podobnosti za kažnjavanje i slučajevi koji doprinose oproštaju ili kažnjavanju. Tako se u ovom dijelu zabranjuje retroaktivno važenje zakona, pa se kaže:

Svako zločinstvo, prestup ili pogriješka, kazni se u onom zakonu i onoj uredbi, koja ima silu onog vremena po kom su izvedene na javnost i otkrivene od vlasti te krivice ili kad se je javio tužitelj za njih, a zakonom, koji je poslije ustanovljen, neće se kazniti. (čl. 15)

Zakonik slijedi koncepciju subjektivne odgovornosti počinioca krivičnog djela te propisuje da se neće kazniti počinitelj koji u vrijeme izvršenja krivičnog djela ili prekršaja nije bio punoljetan (čl. 40), bio bezuman (čl. 41) te djelovao pod prinudom (čl. 42). Takođe se propisuje da nema razlike između muškarca i žene u zakonskim kaznama “ali u načinu izvršavanja nekijeh kazni, treba da se uvažava svojstveno stanje žena” (čl. 43).

Glava I ima šesnaest odjeljaka. Oni govore o: zločinima i prestupima koji uzrokuju opštu povredu i o odgovarajućim kaznama. Tu spadaju: zločini i prestupi koji narušavaju spoljašnji mir carske vlade, zločini i prestupi koji narušavaju unutrašnji mir carske vlade, o mitu, o krađi državnog imanja i drugim zakonoprestupima, o zloupotrebama sudskih činovnika, o nepokornosti činovnicima, o propuštanju zatvorenika i onima koji skrivaju zločince, o oštećenju pečata i uzimanju založenih stvari i zvaničnih pisama, o pokazivanju u zvaničnom redu bez prava i dozvole, o onima koji napadaju na vjerozakonska prava i onima koji razvaljuju i pustoše stare poštovanja vrijedne spomenike, o onim koji narušavaju telegrafski saobraćaj, o onima koji otvaraju štamparije bez dozvole i koji štampaju i obnaroduju škodljive listove u štampariji otvorenoj s dozvolom, o kalpozanluku (krivotvorenje novca), o sahtećarluku (podmetanju), te onima koji požar proizvode.

Glava II ima jedanaest odjeljaka i sadrži propise kojim se nanosi šteta pojedincima. Tu spadaju: ubistvo i ranjavanje, udaranje i zaplašivanje, o onima koji nasilno pobacuju djecu, prodaju pomiješana pića i prodaju otrove bez jamstva, o onima koji narušavaju čast, o protivzakonitom zatvaranju i zadržavanju, krađi nepunoljetnih i otimanju djevojaka, o onima koji lažno svjedoče i lažno se zaklinju, o kleveti, psovki i iskazivanju tajnih poslova, o krađi, o bankrotu, o onima koji zloupotrebljavaju povjerenje, o onim koji

zloupotrebljavaju prodavanje na licitaciji i onima koji čine zloupotrebe u trgovačkim poslovima, o onima koji se bave igranjem komara (hazardna igra) i lutrijom (pijanko).

Glava III sadrži propise o onima koji postupaju protiv naredbe za pažnju i za čistoću i onima koji postupaju protivno policijskim naredbama. Tu spadaju sljedeća djela: nepaljenje fenjera noću od strane gostioničara i handžija, ostavljanje stvari na ulici pa to smeta prolasku naroda, nečišćenje ognjišta i dimnjaka od strane esnaflija, nevođenje popisa gostiju od strane handžija i gostioničara, prodavanje pokvarenog voća i druge robe, namjerno bacanje kamenja ili nečistoće na nekog, njegovu kuću ili drugu zgradu, namjerno pričinjavanje štete nečijem pokretnom imanju, prekomjerno opterećenje životinja, narušavanje spokojsva žiteljstva, cijepanje oglasa prilijepljenih po naredbi vlade, puštanje domaćih životinja u nečije zagrađeno i posijano mjesto ili mjesto u kojima su ljetine i usjevi, upotreba neispravnih mjera i zakidanje na vagi, prodaja namirnica po cijenama većim od obnarodovanih, te nanošenje štete javnim mjestima kao što su putevi, mejdani, šetališta, itd.

Izvori OKZ

Dva su glavna izvora OKZ: francuski Krivični zakonik iz 1810. i neki elementi osmansko-islamskog prava. Po svojim izvorima OKZ je bio spoj islamske i evropske kontinentalne pravne tradicije. Uticaj francuskog KZ je posebno je identifikovan u komentarima koje su uz engleski prevod ovog zakonika dali Bucknill i Utidjian (1913). Čak i sam naslov ovog zakonika na osmansko-turskom – *Ceza Kanunname-i Humayunu* – jeste prevod francuskog *Code Pénal Impérial*.

Na ovom mjestu ćemo se osvrnuti na samo neke aspekte francuskog uticaja na OKZ.

OKZ je bio pod uticajem francuskog KZ iz 1810. kako u pogledu opštih koncepata, tako i klasifikacija i specifičnih propisa.

Francuski KZ broji nešto manje od 500 članova. Sastoji se od četiri knjige: O kaznama u krivičnoj i popravnoj materiji i njihovom učinku, O licima koja se kažnjavaju, izvinjavaju ili odgovaraju za zločine ili prestupe, O zločinima, o prestupima i njihovom kažnjavanju i Policijski istupi i kazne (Šarkić & Popović, 1996, str. 125). Kao najveći doprinos ovog zakonika razvitku svjetskog prava smatra se trodioba krivičnih djela odnosno podjela na: zločine (*crime*), koji se kažnjavaju bolnim i beščasnim kaznama, prestupe (*delit*), koji se kažnjavaju popravnim kaznama i istupe (*contravention*), koji se kažnjavaju policijskim kaznama (Šarkić & Popović, str. 125).

U pogledu sistema kažnjavanja francuski KZ napušta apsolutno određenje krivične sankcije već za svaku kaznu propisuje minimum i maksimum. Na ovaj način bilo je moguće kaznu prilagoditi svakom konkretnom slučaju.

U prvom redu kao primjer uticaja Napoleonove kodifikacije krivičnog prava navodimo trodiobu krivičnih djela. U Osmanskom KZ to su: *cinayet*, *cunha* i *kabahat*. Prevodioci ovog zakonika na bosanski jezik 1870. ove termine preveli su kao: zločinstvo, prestup i pogrješka.

Zločinstvo se definiše kao “djelo koje iziskuje kaznu mučitelnu. Mučitelna kazna jeste pogubljenje, vječni ili privremeni okovi (pranga) sa razglašnjenjem, zatvor u tvrđinji (tvrđavi – op. F. K.), vječno zatočenje, lišenje čina i službe do života, i oduzeće građanskih prava” (čl. 3).

Prestup je “djelo koje iziskuje popravljajuću kaznu. Popravljajuća kazna jest: zatvor veći od jedne sedmice, privremeno zatočenje, lišenje službe, i novčana kazna (džezai nakdija)” (čl. 4).

“Pogrješka (*kabahat*) jest djelo i vladanje koje iziskuje izobličavajuće postupke. Kazna s izobličavajućim postupcima jest: zatvor od 24 sahata do jedne sedmice, i kazna novčana najviše do sto groša” (čl. 5). Riječ “izobličavajući” prevodioci zakonika na engleski jezik su preveli kao “admonitory treatment” što znači “upozorenje”. Pogreške po svom karakteru su policijski prekršaji.

Ovakva klasifikacija krivičnih djela nepoznata je islamskoj pravnoj nauci i ona je direktno preuzeta iz francuskog KZ.

Druga karakteristika ovog zakonika iz koje se vidi francuski uticaj je ta što je on bio namijenjen za sekularne sudove u Osmanskoj carevini (*mehakim-i nizamiye*). Ovi sudovi su bili intervjerskog sastava i sudili su i muslimanima i nemuslimanima za krivična djela i prekršaje po ovom zakoniku i za građanskopravne stvari. Ovi sudovi su bili organizovani po francuskom modelu na sudove prve instance, apelacione i kasacione sudove (Starr, 1992, str. 31). Ova dioba je odgovarala osmanskoj administrativnoj podjeli Carevine na pokrajine (*vilayet*), okruge (*liva*) i podokruge (*kaza*).

Uveden je takođe i princip zakonitosti krivičnog djela i sankcije (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*). U čl. 47 propisuje se: “Nikakvim načinom nije dozvoljeno da se oprosti kakva kazna, ili da se promijeni ili pak da se umanji ako nema zato osobita carska zapovijed, ili ako to zakon ne odredjuje.”

Neke odredbe OKZ regulišu odnose društva koje se modernizuje. Takvi su, naprimjer, propisi o onima koji narušavaju telegrafski saobraćaj (čl. 134–136) i rad štamparija (čl. 137–142).

U odnosu na islamsko pravo donosioci ovog zakonika tvrdili su da su specificirali sankcije iz kategorije *ta'zir*. Naime, islamsko pravo kategoriše krivična djela i prekršaje u tri kategorije.

Prva kategorija je *kisas*, za koje važi princip taliona, a koja obuhvataju ubistvo i tjelesnu povredu. Druga kategorija je *hudud*, djela koja su tačno određena u Kur'anu i sunnetu gdje se ubrajaju blud, neosnovana optužba za blud, krađa, razbojništvo, uživanje alkoholnih pića i istupanje od vjere. Treća kategorija su djela *ta'zir* koja predstavljaju djela za koja se primjenjuje diskreciono kažnjavanje. Određivanje tih kazni je u nadležnosti vladara ili kadije. Oni koji su zastupali ideju kodifikacije osmanskog krivičnog prava vidjeli su svoju ulogu kao specificiranje diskrecionih kazni.

Potiskivanje islamskog prava vidljivo je i iz okolnosti da se *hudud* sankcije isključuju iz ovog zakonika. Tako su prestale da se primjenjuju kazne kamenovanja bludnika, bičevanje uživalaca alkohola, odsijecanje ruku kradljivcima i razapinjanje razbojnika. Za ova djela OKZ predviđa drugačije i diferencirane sankcije. Tako, naprimjer, OKZ predviđa kaznu privremenih okova za silovanje (čl. 198), ako je riječ o neudatoj djevojci onda uz kaznu okova slijedi i naknada za izgubljeno djevičanstvo (čl. 200), zatvorsku kaznu ili kaznu okova za pojedine vrste krađe (čl. 216–230), kaznu privremenih ili vječnih okova za članstvo u razbojničkoj grupi (čl. 62), a smrtnu kaznu za vođu razbojničke grupe (čl. 62) ili razbojnika koji čini ovo djelo u povratu ili onih koji su u činjenju razbojništva (*kat'u tarik*) nekoga mučili ili ubili.

Do ove zamjene sankcija *hudud* došlo je iz više razloga. Prvo, zakonik je bio namijenjen svim podanicima Carevine bez obzira na vjeru. Drugo, osmansko vodstvo željelo je pokazati da je osmanski krivičnopravni sistem u skladu sa zapadnim standardima i da na osnovu toga treba ukinuti povlastice stranih država da sude svojim podanicima ili štićenicima na osmanskim teritoriju (*imtiyazat*) (Peters, 2005, str. 131).

Donošenje ovog zakonika nije u potpunosti dokinulo važenje islamskog krivičnog prava za što su bili nadležni šerijatski sudovi. Prije bi se moglo reći da je sužen obim primjene tog prava. Odnos između ova dva prava – kodifikovanog francusko-osmanskog i islamskog – razjašnjava se u čl. 1 Zakonika. Tu se kaže da Zakonik sadrži i garantuje kazne za *ta'zir* djela čije definisanje i primjena pripada političkim autoritetima (*ulu al-amr*). Djela koja su počinjena protiv privatnih lica predstavljaju narušavanje javnog poretka, te prema tome, dužnost je države da ih kažnjava na isti način na koji se kažnjavaju djela protiv države. Međutim, ovaj zakonik ni na koji način ne zadire u prava pojedinaca koja su priznata šerijatom (Liebesny, 1975, str. 64).

Karakter OKZ

U historijsko-pravnoj literaturi ovaj zakonik je okarakterisan kao “neuporedivo moderan u pogledu forme i sadržine” (Toprak, 2014). U tom smislu on je označio prelazak osmanskog krivičnog zakonodavstva od kodifikacije običaja prema znatnoj recepciji evropskih prava.

Za karakter ovog zakonika značajno je osvrnuti se na zapriječene sankcije za pojedina krivična djela i prekršaje. Te sankcije su uporedive sa sankcijama propisanim u evropskim kodifikacijama krivičnog prava tokom 19. vijeka.

Tako je zapriječena smrtna kazna za djela: oružane pobune (čl. 48), savez s neprijateljskim državama protiv carske vlade (čl. 49), pomaganje neprijateljskoj državi i predaja vojnih objekata (čl. 50), otkrivanje državnih tajni inostranoj i neprijateljskoj državi (čl. 52), naoružavanje carskih podanika u cilju unutrašnjeg sukoba (čl. 56), uzurpiranje komandnog mjesta nad vojnom jedinicom ili nepokoravanje zapovijedi vlade od strane vojnog komandanta (čl. 59), vodstvo razbojničke čete (čl. 62), podmetanje požara (čl. 163), ubistvo iz namjere (čl. 170).

Vječni ili privremeni okov je predviđen za onoga ko je oprošten od kazne taliona ili *kisasa* (“krv za krv”) (čl. 172), za saučesništvo u ubistvu (čl. 175), odsijecanje dijela tijela ili sakaćenje (čl. 177), podizanje oružja u namjeri da se neko ubije, ali se to ne ostvari (čl. 180), nasilno obeščašćenje (čl. 198), itd.

Zatvor u tvrđavi, nekada kombinovan s udaljavanjem iz službe, predviđen je, između ostalog, za sljedeća djela: primanje mita (čl. 68), posredovanje u podmićivanju (čl. 70), krađu državne imovine (čl. 82), izmjenu sadržaja službenog dokumenta (čl. 152), upotrebu prepravljenih dokumenata (čl. 154), itd.

Zatvorska kazna predviđena je, naprimjer, za napade na vjerezakonske običaje i obrede carskih podanika (čl. 132), za unošenje lažnih imena u putne isprave (čl. 156), upisivanje gostiju pod lažnim imenima od strane ugostitelja (čl. 156), navođenje na blud (čl. 201), protivpravno lišenje slobode (čl. 203), krađu nepunoljetnih osoba (čl. 206), krađu požnjevenih i sabranih plodova (čl. 225), itd.

Novčana kazna, nekada kombinovana sa zatvorom, predviđena je za nanošenje štete tuđim pokretnim stvarima (čl. 259), narušavanje javnog reda i mira (čl. 260), puštanje domaćih životinja u tuđe zagrađeno i posijano mjesto (čl. 261), itd.

U literaturi se navodi da je efikasnost ovog zakonika bila ograničena pošto nije imao etabliranog proceduralnog ili implementacionog mehanizma (Starr,

str. 31). Naime, donošenje kodifikacije materijalnog krivičnog prava nije bilo odmah praćeno i kodifikacijom krivičnog procesnog prava. Do toga je došlo 1879. godine kao posljedica prvog osmanskog ustava donijetog godinu dana ranije.

OKZ je bio dopunjavan nekoliko puta, najznačajnije 1863. i 1911, i ostao je snazi do marta 1926. kada je donijet republikanski Krivični zakonik Turske.

Primjena OKZ

OKZ je bio primjenjivan na cijelom teritoriju Osmanske carevine. Služio je kao osnova Egipatskom KZ iz 1875. u vrijeme kada je ova zemlja imala autonoman položaj unutar Carstva (Hunter, 1999, str. 57). Osim toga, uticao je na brojne krivične zakonike nezavisnih arapskih zemalja (Liban 1943, Jordan 1960) i Irana (1926). U literaturi je posebno istraženo preuzimanje “zločina iz časti” iz francuskog KZ u zakonike arapskih, odnosno mediteranskih zemalja (Jospheh, 2000, str. 57).

U BiH, odnosno tadašnjem Vilajetu Bosna, ovaj zakonik je važio do austro-ugarske okupacije.² Poznato je da je u Vilajetu Bosna primjena tanzimatskih reformi išla sporo. One su tek ubrzanе dolaskom carskog inspektora Ahmeda Dževdet-paše u Bosnu 1864. (Karčić, 2004, str. 47–48). Međutim, ono što je važno uočiti kada je u pitanju ovaj zakonik jeste: francuski uticaj i okolnost da je važio za cjelokupno stanovništvo današnje BiH. Kada je riječ o francuskoj podlozi ovog zakonika, ta okolnost je važna jer se obično zakoni Osmanske države smatraju manifestacijama osmansko-islamske kulture. Ovdje je riječ o pravnoj modernizaciji tako da možemo reći da su se stanovnici Vilajeta Bosna u drugoj polovini 19. vijeka našli pod jurisdikcijom osmansko-francuskog prava. Druga okolnost jeste da je on bio namijenjen za cjelokupno stanovništvo Vilajeta Bosna. O tome govori okolnost da je pored osmansko-turske verzije, koja je bila službena, ovaj zakonik 1870. preveden na bosanski jezik radi njegove popularizacije među stanovništvom ovog vilajeta.

O primjeni ovog zakonika u praksi u BiH nema objavljenih podataka, za razliku od Turske, gdje je primjena OKZ bila predmet posebnih studija.³ U BiH bi se tek trebalo izvršiti istraživanje na osnovu osmanskih i drugih izvora.

U našoj pravno-historijskog literaturi o ovom zakoniku se nije pisalo. I onda kada je na njega upućivano nedostajala je identifikacija da je riječ

---

² Austrougarska uprava za BiH donijela je 26. juna 1879. vlastiti kazneni zakon. Vidi, *Kazneni zakon o zločinstvima i prestupcima za Bosnu i Hercegovinu*, 1897, str. 146.

³ Vidi, naprimjer, Uysal & Bozkurt, 2008, str. 49–59; Tug, 2014.

o osmanskome KZ.⁴ Samim tim Zakoniku nastalom na tradicijama Napoleo-
novog zakonodavstva nije dato mjesto u nauci koje mu pripada kao
začetku modernizacije krivičnog prava u BiH, procesa koji se obično veže za
austroougarski period.

Zaključak

OKZ predstavlja važan pravni spomenik Osmanske države iz perioda tanzi-
mata. Ovaj zakonik je bio pod značajnim uticajem francuskog KZ u pogledu
klasifikacije krivičnih djela i prekršaja, glavnih koncepata i specifičnih
propisa. Ovaj zakonik je bio primjenjivan širom Carevine uključujući tadašnji
Vilajet Bosna. Po svom karakteru ovaj zakonik je bio za svoje vrijeme moderan
zakonik i stavljao je stanovnike Vilajeta Bosna u sličnu situaciju u domenu
krivičnog prava u kojoj su bili tadašnji francuski građani. U ovom slučaju,
dakle, kodifikacija je bila sredstvo društvene transformacije – modernizacije
jednog tradicionalnog društva. OKZ zato predstavlja važan dokument za
historiju prava BiH i on treba biti predmet daljnjih studija.

Bibliografija

1. Bucknill J. A. S., & Utidjian H. A. S. (1913). *The Imperial Ottoman Penal Code*. London: Oxford University Press.
2. *Ceza kanunname-i humayunudur:suret-i hatt-i humayun* (1274 H/1858). Istanbul: Takvimhane-yi Amire.
3. Cin, H., & Akgunduz A. (1995). *Türk Hukuk Tarihi I*. Istanbul: Osmanlı araştırmaları vakfı.
4. Hunter, R. (1999). *Egypt Under the Khedives 1805-1879: From Household Government to Modern Bureaucracy*. Cairo: American University Press.
5. Joseph, S. (ured.) (2000). *Gender and Citizenship in the Middle East*. Syracuse, NY: Syracuse University Press.
6. Kazneni zakon o zločinstvima i prestupcima za Bosnu i Hercegovinu. (1897). Sarajevo: Zemaljska štamparija.
7. Karabegović H., & Kraljević N. (prev.) (1870). *Carski kazneni zakonik za Bosanski vilajet*. Sarajevo: Vilajetska štamparija 1870.
8. Karčić, F. (2004). *Bošnjaci i izazovi modernosti: kasni osmanlijski i habsburški period*. Sarajevo: El-kalem.
9. Liebesny, H. J. (1975). *The Law of the Near and Middle East: Readings, Cases and Materials*. Albany: State University of New York Press.
10. Peters, R. (2005). *Crime and Punishment in Islamic Law: Theory and Practice from the Sixteenth to the Twenty-first Century*. Cambridge: Cambridge University Press.

---

⁴ Vidi, naprimjer, Spasojević, 2004.

11. Spasojević, B. (30. sept. 2004). Reguliranje rada nad starinama. *Oslobođenje*.
12. Starr, J. (1992). *Law as Metaphor: From Islamic Courts to the Palace of Justice*. Albany: State University of New York Press.
13. Šarkić, S., & Popović D. (1996). *Veliki pravni sistemi i kodifikacije*. Beograd: Draganić.
14. Toprak, Z. From Plurality to Unity: Codification and Jurisprudence in the Late Ottoman Empire. Preuzeto 19. novembra 2014, sa <http://psi424.cankaya.edu.tr/uploads/files/Toprak>
15. Tug, B. (2014). Gendered Subjects in Ottoman Constitutional Agreements ca. 1740-1860, *European Journal of Turkish Studies* (EJTS), 18. Preuzeto 19. novembra 2014. sa <http://ejts.revues.org/4860>.
16. Uysal, A., & Bozkurt, N. (2008). Crime in the Late Ottoman Empire 1910-1911. *Research Journal of Social Sciences*, 3, 49-59.

Fikret Karčić, PhD
Full Professor

THE OTTOMAN PENAL CODE OF 1858 AND ITS APPLICATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary

The Ottoman Penal Code of 1858 represents an important legal act from the period of the Tanzimat. This code was an amalgam of French and Ottoman- Islamic legal culture. It was applied through the vast territory of the Ottoman State, including Vilayet Bosnia. Twelve years after its promulgation in Istanbul it was translated into the Bosnian language and published in 1870 in Sarajevo under the title Carski kazneni zakonik za Bosanski vilajet (Imperial Penal Code for the Vilayet Bosnia). Application of this code in what is today Bosnia and Herzegovina, effectively put the Bosnians and Herzegovinians, as far as criminal law is concerned, into the legal situation similar to that of the French citizens. In that sense, codification was an instrument of social transformation. The presence of this Code in Vilayet Bosnia can be considered as another historical evidence for the thesis that the modernization of this country started with the period of the Tanzimat, decades before the Austrian-Hungarian occupation in 1878.

Keywords: *The Ottoman Penal Code of 1858, Bosnia and Herzegovina, criminal law, modernization of law in B&H*

PRIKAZI